

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****KENT KATI ATIK TEMİZLİK TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2019/13250
Karar Tarihi : 10/12/2024

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Recai AKYEL
Selahaddin MENTEŞ
Muhterem İNCE
Yılmaz AKÇİL
Raportör : Saliha AKSOY
Başvurucu : Kent Katı Atık Temizlik Ticaret Ltd. Şti.
Vekili : Av. Yahya TUNÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, davanın husumet yokluğundan reddine karar verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

- Başvuru 19/4/2019 tarihinde yapılmıştır.
- Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
- Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.
- Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
- Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

- Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:
- Başvurucu, Sosyal Güvenlik Kurumu İzmit Sosyal Güvenlik Merkezine kayıtlı işveren olarak faaliyet gösteren bir şirkettir. Başvurucu ile İzmit Belediye Başkanlığı arasında 1/10/2009 ile 31/1/2010 tarihlerinde geçerli olmak üzere temizlik hizmet alım sözleşmesi imzalanmıştır.

9. Başvurucu tarafından sözleşmenin imzalandığı tarihte yürürlükte olan 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 81. maddesine göre Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK/Kurum) ödenmesi gereken primlerden işveren hissesinin beş puanlık kısmına isabet eden tutarın Hazine tarafından karşılanması gerektiği hâlde kendisi tarafından ödendiği belirtilerek ödenen bedelin iadesi talep edilmiştir.

10. Başvurucunun talebi üzerine SGK tarafından daha önce başvurucunun ödediği bedele ilişkin olarak 2009/10, 11, 12 ve 2010/1 aylarına ait primlerde düzeltme yapılmış; bu kapsamda ödenen 58.668,48 TL başvurucuya iade edilmiştir. Ancak daha sonra Kurum tarafından bu iadenin sehven yapıldığı belirtilerek başvurucudan bu bedel talep edilmiş, başvurucu 10/4/2013 tarihinde talep edilen ücreti tekrar yatırmıştır.

11. Başvurucu, Kocaeli 2. İş Mahkemesinde (Mahkeme) SGK aleyhine açtığı davada 5510 sayılı Kanun hükmü gereği yararlanması gereken Hazine desteğinden yararlanmadığını belirtmiş; ilgili mevzuat hükmü uyarınca söz konusu prim ödemesini yapmaması gerektiği hâlde idarenin talebi üzerine Kuruma ödenen 58.668,40 TL'nin faiziyle SGK'dan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

12. Mahkeme 17/3/2015 tarihli kararıyla davanın kabulüne hükmetmiştir.

13. Kararın temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 21. Hukuk Dairesi 10/12/2015 tarihli kararıyla davada pasif husumet (davalı sıfatı) yokluğu nedeni ile mahkeme hükmünü bozmuştur.

14. Yargıtay, bozma kararının gerekçesinde 5510 sayılı Kanun kapsamında sigortalı çalıştıran işverenlerce ödenecek primin işveren hissesinin beş puanlık kısmına isabet eden tutarın Hazine tarafından karşılanacağını vurgulamıştır. Olayda bu tutarın Hazineye karşılanmadığını, işverenin bu tutarı SGK'ya ödediğini, diğer yandan sigorta priminin işveren hissesinin %5 puanlık muafiyet indirimi yapılmadan tümüyle kesilmesi durumunda sebepsiz zenginleşenin Hazine olacağını, davada husumetin Hazineye yöneltilmesi gerektiğini, davada SGK'nın davalı sıfatının bulunmadığını belirtmiştir.

15. Mahkemece Yargıtayın bozma kararına uyularak verilen 1/3/2016 tarihli kararla, davanın Hazineye karşı açılması gerektiği gerekçesiyle davanın husumet yokluğu nedeniyle reddine hükmedilmiştir. Mahkeme hükmü taraflarca temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

16. Bu defa başvurucu 24/3/2016 tarihli dilekçeyle Maliye Bakanlığını hasım göstererek aynı taleple dava açmıştır.

17. Kocaeli 1. İş Mahkemesi 21/12/2017 tarihli kararıyla davanın SGK Başkanlığına karşı açılması gerektiğini belirterek davanın husumet yokluğu nedeniyle reddine karar vermiştir.

18. Mahkeme kararının gerekçesinde, emsal Yargıtay kararları değerlendirilmiştir. Mahkemece prim borcunun doğumu ve prim teşvikinden kimlerin yararlanacağı konusunda şartları denetleyecek ve denetleme sonucuna göre işverenlerin beş puanlık indirimden yararlanıp yararlanmayacağına karar verecek idarenin primleri tahsil etmekle yükümlü SGK olduğu belirtilmiştir.

19. Karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 34. Hukuk Dairesinin 14/2/2019 tarihli kararıyla istinaf başvurusunun reddine kesin olmak üzere karar verilmiştir.

20. Nihai karar başvurucuya 26/3/2019 tarihinde tebliğ edilmiş, başvuru 19/4/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Kanun Hükümleri

21. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Tarafların ehliyeti" başlıklı 50. maddesi şöyledir:

"Medeni haklardan yararlanma ehliyetine sahip olan, davada taraf ehliyetine de sahiptir."

22. 6100 sayılı Kanun'un "Dava şartları" başlıklı 114. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi şöyledir:

"(1) Dava şartları şunlardır:

...

d) Tarafların, taraf ve dava ehliyetine sahip olmaları..."

23. 6100 sayılı Kanun'un "Dava şartlarının incelenmesi" başlıklı 115. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Mahkeme, dava şartlarının mevcut olup olmadığını, davanın her aşamasında kendiliğinden araştırır..."

"(2) Mahkeme, dava şartı noksanlığını tespit ederse davanın usulden reddine karar verir..."

B. Yargıtay Kararları

24. Yargıtay 21. Hukuk Dairesinin 26/11/2015 tarihli ve E.2015/7419, K.2015/21208 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

..."

Somut olayda 5510 sayılı Kanun'un 81/1-(1) bendindeki düzenlemeye göre; aynı yasanın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı çalıştıran işverenlerce ödenecek primin işveren hissesinin beş puanlık kısmına isabet eden tutarı Hazine tarafından karşılanacağından, gerek bu tutarın Hazineye karşılanmaması, gerek işverenin bu tutarı davalı Kuruma ödemiş olması, gerekse de ihale makamınca işveren şirketin hak edişlerinden, sigorta primi işveren hissesinin, %5 puanlık muafiyet indirimi yapılmadan tümiyle kesilmesi durumunda sebepsiz zenginleşen Hazine olacaktır. Bu durumda husumetin Hazineye yöneltilmesi gerekir.

Hal böyle olunca mahkemece, davanın pasif husumet (davalı sıfatı) yokluğu nedeni ile reddi gerekirken bu maddi ve hukuki olgular gözetilmeksizin yanlışlığı değerlendirme ile işin esasına yönelik olarak yazılı şekilde hüküm kurulmuş olması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

..."

25. Yargıtay 21. Hukuk Dairesinin 27/11/2017 tarihli ve E.2017/85, K.2017/9796 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

..."

Dava, yersiz olarak tahsil edildiği iddia olunan işveren hissesi sigorta priminin %5 puanlık Hazine teşvikinin yasal faiziyle birlikte davalı Kurum ve davalı Maliye hazinesinden tahsili istemine ilişkindir.

Mahkemece, davalı SGK hakkındaki davanın taraf ehliyeti yokluğundan dolayı, davalı Maliye Hazinesi hakkındaki davanın mahkemesinin görevsizliği nedeniyle usulden reddine karar verilmiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 05.04.2017 tarih ve 2017/21-387 Esas - 2017/657 Karar, 05.04.2017 tarih ve 2016/21-2693 Esas - 2017/656 Karar, 05.04.2017 tarih ve 2016/21-2075 Esas 2017/655 Karar, 05.04.2017 tarih ve 2016/21-972 Esas - 2017/653 Karar sayılı 'prim borcunun doğumu ve prim teşvikinden kimlerin yararlanacağı konusunda şartları denetleyecek ve denetleme sonucuna göre işverenlerin beş puanlık indirimden yararlanıp yararlanmayacağına karar verecek olan primleri tahsil etmekle yükümlü Sosyal Güvenlik Kurumu olduğu, davacı şirketin %5 puanlık teşvik indirimden yararlanıp yararlanmayacağına belirlenmesi ve bu kapsamda ödemiş olduğu primlerin iadesini isterken davalı Kuruma husumet yöneltilmesi isabetli olduğu gibi söz konusu uyumsuzluğun 5510 sayılı Kanundan kaynaklanması nedeniyle Sosyal Güvenlik Kurumu'nun %5 puanlık teşvik indiriminden yararlanma davasında taraf sıfatı bulunmaktadır' kararları ile dahili davalı Maliye Bakanlığı yönünden husumet yokluğu nedeni ile reddine, Sosyal Güvenlik Kurumu'nun ise davada taraf sıfatı olduğundan işin esasına girerek bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir.

..."

26. Yargıtay 10. Hukuk Dairesi önüne gelen davalarda başvuru konusu olayda olduğu gibi %5'lik Hazine yardımı ile ilgili olarak yersiz tahsil edildiği ileri sürülen sigorta primlerinin geri alınmasına ilişkin olarak SGK'ya karşı açılan ve kabul ile sonuçlanan yerel mahkeme kararlarının onanmasına karar vermiştir (E.2014/20839, K.2015/8924, 7/5/2015; E.2014/20833, K.2015/8923, 7/5/2015; E.2014/20840, K.2015/8925 7/5/2015 sayılı kararlar).

27. Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 1/11/2016 tarihli ve E.2016/12631, K.2016/13219 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

..."

Anılan Kanununun 79. maddesinde Kurumun prim alma zorunluluğu ve ilgililerin de prim ödeme zorunluluğu hüküm altına alınmıştır. Taraflar arasındaki ihtilaf konusu olan prim tutarını davacıdan Kurum'un tahsil ettiğine dair çekişmenin bulunmaması, yersiz tahsil edilen primlerin iade yükümlülüğünün primi tahsil eden Kurum olması karşısında, davalı Maliye Bakanlığına husumet yöneltilmesi mümkün değildir.

O halde davalı Kurum yönünden işin esasına girilerek, davacının, yukarıda belirtilen yasal düzenleme kapsamında beş puanlık Hazine yardımından yararlanma şartlarını taşıyıp taşımadığı irdelenerek, varılacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken, hatalı değerlendirme sonucu, yazılı şekilde hüküm kurulması, usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

..."

28. Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 14/11/2017 tarihli ve E.2015/23110, K.2017/7849 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

..."

5510 sayılı Kanununun 79 uncu maddesine göre primleri tahsil etmekle yükümlü Sosyal Güvenlik Kurumudur. SGK, inceleme sonucu işverenin teşvikten yararlanamayacağına karar verdiğinde %5 lik primi de işverenden tahsil edecek aksi takdirde bu miktarı Hazineden yani genel bütçeden alacaktır.

Prim borcunun doğup doğmadığı hususu işveren ile SGK arasındaki ihtilaftır. Maliye Bakanlığının prim borcunun doğumu ile ilgisi ve görevi yoktur. Aksi halde 5510 sayılı Kanun ile Sosyal Güvenlik Kurumuna verilen görevler Maliye Bakanlığınca yerine getirilmesi gerekecektir. İşverenlerin prim borçlarına ilişkin ihtilaflar ve prim teşvikini düzenleyen 81. maddenin (ı) bendi 5510 sayılı Kanunda düzenlenmiş olup yine 101 inci madde gereğince "bu kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyumsuzluklar iş mahkemelerinde görülmektedir." Hukuk Genel Kurulunun 05.04.2017 tarih, 2016/21-972 E, 2017/653 sayılı kararı da aynı doğrultudadır.

Somut olayda davacı tarafından Kurumca fazla prim tahsilâtı yapıldığı iddia edildiği, yersiz tahsil edilen primlerin iade yükümlülüğünün ve yasal hasımın, primi tahsil eden Kurum olduğu gözetilerek, işin esasına girilerek, davacının, yukarıda belirtilen yasal düzenleme kapsamında beş puanlık Hazine yardımından yararlanma şartlarını taşıyıp taşımadığı irdelenerek, varılacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken, hatalı değerlendirme sonucu, yazılı şekilde hüküm kurulması, usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

..."

29. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 5/4/2017 tarihli ve E.2016/21-972, K.2017/653 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

..."

Tüm bu açıklamalar ışığı altında... davacı şirketin %5 puanlık teşvik indiriminden yararlanıp yararlanmayacağını belirlenmesi ve bu kapsamda ödemiş olduğu primlerin iadesini isterken davalı SGK'ya husumet yöneltilmesi isabetli olduğu gibi söz konusu uyumsuzluğun 5510 sayılı kanundan kaynaklanması nedeniyle SGK'nın %5 puanlık teşvik indiriminden yararlanması davasında taraf sıfatı bulunmaktadır.

..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

30. Anayasa Mahkemesinin 10/12/2024 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

31. Başvurucu, başvuru konusu dava ile benzer nitelikteki davalar kabul ile sonuçlanırken davanın Hazine yerine SGK'ya karşı açılması gerektiğinden bahisle husumet yokluğu nedeniyle reddedilmesinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

32. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

33. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkeme hakkının bir unsuru olan mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

34. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

35. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine *adil yargılanma* ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

36. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (*Mohammed Aynosah*, B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33).

37. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyumsuzluğu mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyumsuzluğun

etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

38. Prim teşvik alacağı talebiyle açılan davada husumetin SGK'ya yöneltilmesi gerekirken taraf sıfatı olmayan Hazineye yöneltildiği gerekçesiyle davanın husumet yokluğu nedeniyle reddine karar verilmesinin mahkemeye erişim hakkına bir müdahale teşkil ettiği açıktır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

39. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

40. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple müdahalenin somut başvuruya ilişkin olarak Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenmiş olan kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

41. Başvurucunun davasının husumet yokluğu nedeniyle reddine dair kararın 6100 sayılı Kanun'un 114. ve 115. maddelerine dayandığı görülmektedir. Bu itibarla somut olayda başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

ii. Meşru Amaç

42. Anayasa'nın 36. maddesinde, hak arama özgürlüğü güvence altına alınmıştır. Maddede, hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca hakkı düzenleyen maddede herhangi bir sınırlama nedenine yer verilmemiş olsa da Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan kurallara dayanılarak bu hakların sınırlandırılması mümkün olabilir (AYM, E.2015/96, K.2016/9, 10/2/2016, § 10).

43. Prim borcunun ortaya çıkışı ve prim teşvikinden kimlerin yararlanacağı konusunda şartları denetleyecek ve denetleme sonucuna göre işverenlerin beş puanlık indirimden yararlanıp yararlanmayacağına karar verecek idarenin primleri tahsil etmekle yükümlü SGK olduğu ve Hazinesinin davalı sıfatı olmadığı Mahkemece belirtilerek davanın husumet nedeniyle reddine karar verilmiştir. Davanın husumetten reddine ilişkin kuralın amacı, davanın doğru hasıma açılmasını sağlamak ve bu suretle yargılamanın gereksiz yere sürüncemede kalmasını önlemektir. Diğer yandan husumetin bir dava şartı olarak öngörülmesi ve bu şartın yokluğu hâlinde davanın usulden reddedilmesine ilişkin düzenlemenin yargılamanın makul süre içinde tamamlanmasını temine yönelik bir çare olduğu açıktır. Dolayısıyla somut olaydaki müdahalenin meşru bir amaca dayandığı görülmüştür (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Halil Güler, B. No: 2015/11002, 3/7/2018, § 37).

iii. Ölçülülük

44. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin ulaşılacak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılacak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılacak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

45. Somut olayda başvurunun SGK aleyhine açtığı ilk dava Hazine aleyhine açılması gerektiği gerekçesiyle husumet nedeniyle reddedilerek hüküm kesinleşmiştir. Başvurunun anılan karar doğrultusunda Maliye Bakanlığını hasım göstermek suretiyle açtığı davada bu defa Mahkeme, başvurunun dava konusu prim indirimden yararlanıp yararlanmayacağına karar verecek idarenin SGK olduğu gerekçesiyle yine davanın husumetten reddine karar vermiştir. Davanın husumetten reddine ilişkin kararın yargılamanın sürüncemede bırakılmasının önlenmesi ve doğru taraf aleyhine dava açılmasının sağlanarak hukuki istikrarın temin edilmesi amacıyla ulaşma bakımından elverişlilik ve gereklilik unsurlarını sağladığı hususunda bir tartışma bulunmamaktadır. Somut olaydaki müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından asıl önem taşıyan ölçüt ise orantılılıktır. Bu itibarla verilen kararlar başvurucuya aşırı ve orantısız bir külfet yüklenip yüklenmediğinin tespiti gerekir.

46. 5510 sayılı Kanun'un 81. maddesi kapsamında %5'lik Hazine katkı payından yararlanma koşulları ve bu kapsamda davacılar tarafından ödenen katkı payının iadesi talebiyle açılan davalar ile ilgili olarak Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin davanın SGK aleyhine açılması gerektiğini içtihat hâline getirerek bu konuda yerel mahkemelerce verilen kararları onadığı anlaşılmaktadır (bkz. §§ 28, 29). Buna karşılık Yargıtay 21. Hukuk Dairesi başvuru konusu somut davanın ilk karara bağlandığı tarihi de içine alan dönemde bu tür davaların Hazine aleyhine açılması gerektiğini belirterek SGK aleyhine açılan davalarda husumet yokluğu nedeniyle bozma kararları vermiştir (bkz. § 25). Dolayısıyla anılan dönemde aynı ya da farklı mahkemelere aynı nedenden açılan davaların temyiz incelemesini yapan Yargıtay Dairelerine göre SGK ya da Hazine aleyhine sonuçlanabildiği anlaşılmıştır.

47. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun bu davaların SGK'ya karşı açılması gerektiğine ilişkin içtihadı üzerine somut davanın temyiz incelemesini yapan Yargıtay 21. Hukuk Dairesi daha önce husumetin Hazineye yöneltilmesi gerektiğine ilişkin görüşünü değiştirmiş ve yerel mahkemelerce SGK'ya karşı açılan davaları onamış, Hazine aleyhine açılan davalarla ilgili bozma kararları vermiştir. Başvuru konusu davanın da karara bağlandığı dönem için davaların bu şekilde kesinleşmesi sebebiyle benzer durumda bulunan kişiler açısından yargısal sistemin işleyişinden kaynaklanan nedenlerle farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır.

48. Bu durumda başvurunun SGK aleyhine açtığı ilk davada verilen kararın davanın Hazine aleyhine açılması gerektiği gerekçesiyle Yargıtay 21. Hukuk Dairesi tarafından bozularak husumet yönünden hükmün kesinleştirildiği ancak akabinde 21. Hukuk Dairesinin de Hukuk Genel Kurulu kararı ile aynı doğrultuda görüş değiştirerek davanın SGK aleyhine açılması gerektiği yönündeki içtihat gelişim süreci sonucunda başvurunun Hazine

aleyhine açtığı davasında da husumet nedeniyle reddi sonucu davanın esasının incelenme olanağı kalmadığı gözetildiğinde başvurunun gerek Hazine gerekse SGK aleyhine açacağı sonraki bir davanın başarı şansının olmayabileceği yönünde şüpheye düşmesinin makul ve anlaşılabilir olduğu görülmüştür. Başka deyişle içtihat farklılığının derinleştiği söylenemeyecek ise de başvuruya konu olayın somut koşullarında husumete ilişkin kararların niteliği gereği farklı kararların başvuru açısından hukuken belirsizlik doğurduğu anlaşılmıştır.

49. Konusu ve sebebi aynı olan davalarda mahkemelerce verilen kararların Yargıtay 10. ve 21. Hukuk Dairelerinin pasif husumet ehliyeti ile ilgili olarak farklı değerlendirmeleri sonucu davaların farklı kurumlar aleyhine sonuçlandığı gibi oluşan belirsizlikte kişilerin yanlış hasıma dava açmalarının birtakım hukuki sonuçlarına (zamanaşımı, kesin hüküm vs.) katlanmak zorunda bırakıldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

50. Başvurucuların davalarının ne şekilde sonuçlanması gerektiğine dair herhangi bir çıkarım yapmak, Anayasa Mahkemesinin değerlendirme yetkisi dışında kalmakla birlikte nihai yargılama makamını oluşturan Yargıtay Daireleri arasındaki yorum farklılıklarının benzer nitelikteki davaların karara bağlanması sürecinde hukuki belirsizliğe yol açtığı ve başvuru için öngörülemez nitelikte olduğu anlaşılmıştır.

51. Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde başvurunun uyuşmazlığın esasını mahkeme önüne taşıyamamasının başvuru üzerinde aşırı bir külfet meydana getirdiği, mahkemeye ulaşma imkânını ortadan kaldırdığı, bu suretle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşılmıştır (benzer yöndeki karar için bkz. *Alp Sosyal Hizm. İnş. Day. Tük. Mal. Otom. Nak. Temizlik Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti.* B.No:2017/16292, 23/6/2020 § 52).

52. Açıklanan gerekçelerle başvurunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılama hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

53. Başvurucu, ihlalin tespiti ile tazminata hükmedilmesi taleplerinde bulunmuştur.

54. Başvuruda tespit edilen mahkemeye erişim hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

55. Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kocaeli 1. İş Mahkemesine (E.2017/323, K.2017/366) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 30.000,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/12/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.